

ЗЕМЛЯЧЕСКА СРЕЩА 100 години „ВОЗНЕСЕНИЕ ГОСПОДНО” с. Раздол

Скъпи съселаяни, близки, роднини и гости на с.Раздол от близко и далече пръснати вече не само по села и градове в България, но и далече по различни краища на света. Днес сме се събрали на тази дългоочаквана земляческа среща, повод за която е 100 години от построяването на черквата „Св. Вознесение Господно”

От името на Организационния комитет на мероприятияето, на всички казваме добре дошли!

А сега за по младите Раздолци и гостите, накратко искам да кажа няколко думи за историята на селото.

С.Раздол е възникнало през 1700 г. Намира се в източните склонове на Малешевска планина в така наречената историко-географска област „Карши Яка” на 850м надморско равнище. Версиите за името на селото са: едната, че реката в средата на селото се разделя на 2 по-малки реки, едната от които идва от към „Студената вода”, а другата от към Говедарниците, втората версия е, че от с. Раздол са се разделяли пътищата за с. Добрилаки, с. Клепало, с. Горна Рибница, и за с. Колибите.

От преданията разбираме, че първоначалното заселване е от жители от с. Цапарево, които са обработвали земята тук и за да не прехождат всеки ден до далечните за обработка ниви започнали да остават за преспиване, а впоследствие започнали застрояване на къщи и така се заселили тук.

Най - ранни статистически данни за селото намираме в Етнография на вилаетите "Адрианопол, Монастир и Солоника". Според данните в нея с. Раздол 1873 г. е наброявало 30 домакинства и 100 жители. Запазените данни от извършените след това преброявания на населението в България показват, че селото вече наброява през : 1900 г. - 168 ж., 1905 г. - 216 ж., 1926 г. - 492 ж., 1958 г. в ТКЗС влизат 302 домакинства и населението вече наброява около 700 ж., 1968 г. - 748 ж., 1975 — 690 ж., 1985 г. - 505 ж., 1992 г. - 412 ж., 2001 г. 322 ж., 2012 г. - 215 ж. и към момента в селото живеят 113 човека.

Първоначално селото е към Мелнишката каза, а 1878 г. премива към Петричка каза към Серски санджак. До 1931 г. селото е на община към с. Горна Рибница. 1931 г. Общината е преместена в с. Раздол като тук минават на подчинение и селата Горна Рибница и Клепало. Раздол е като общински център до 1934 г., когато преминава към община с. Цапарево. И така до 1978 г. когато община Цапарево се закрива и нашето село преминава като кметство към община с. Струмяни, към която е и в момента.

Населението на с. Раздол взема участие в Кресненско - Разложкото въстание 1878 - 1879 г. 1878 г. след като България се освобождава от турско робство, а Македония остава в пределите на Османската империя, жители на селото са подписали Петиция до Генералния консул на Великобритания в София с молба да бъдат освободени от турското иго. През 1901 г Христо Куслев образува тук Комитет на Вътрешната Македоно - Одринска Революционна Организация.

Училище в селото се открива 1910 г. до четвърто отделение; като до 1926 г децата се учат в две отделни стаи в селска къща / хамбар /. В 1926 г. започва строителство и през есента на 1927 г. учениците вече влизат в нова едноетажна училищна сграда с три учебни стаи и една учителска канцелария. След 1947 г. училището се разширява с още една стая, като става прогимназия до 7-ми клас и тук започват да идват за обучение децата от с. Горна Рибница и с. Клепало. Шейсетте години се построява нова сграда с учебни стаи, общежитие и кухня за изхранване на учениците, някои от класовете стават с по две паралелки и така до към 1970 г. , когато започва изселване на младото поколение и намаляване броя на жителите на селото. Кой както отиде да учи, завърши образованието си не се връща на село и така се стига до днешни дни, когато в селото останаха около 113 човека почти само възрастни хора.

Строителството на Черквата започва 1908 г. и завършва 1914 г. , като се освещава 1921 г. от негово високопреосвещенство Неврокопският митрополит Макарий. В строителството на черквата се включва цялото село, като най дейно участие взимат Янко, Руйко, Георги, Милуш и др., а първи касиер на черквата е Руйко Петров. Първият свещеник е Димитър Катерински от с. Горна Рибница, от 1930 г. черквата се обслужва от свещеник Серафим Спасов също от Горна Рибница, който служи в черквата около 30 г. след него за една година е поп Атанас Янков от с.Цапарево, от 1962 до 1966 г. за около 3-4 четири години е поп Асен от Микрево и от 1966 г. до сега близо 50 г. черквата се обслужва от Свещеник Христо Пендурков, чиято е и най-голямата заслуга за честването на този 100 г. юбилей.

Жителите на селото са се занимавали със-селско стопанство като основно са отглеждали култури като ръж, ечемик, овес, просо и картофи. В животновъдството е било основно овцевъдството, кози и по 1-2 крави използвани и за оран на нивите. Хората са живели много сплотено, спокойно и задружно до започването на втората световна война, когато започват да се привикват младите мъже на военен запас. В периода 1941-1945 г. по няколко пъти са викани в запас : Асен Махлелиев, Вангел Рабачев, Васил Рабачев, Атанас Туджаров, Димитър Серафимов, Евтим Китанов, Вангел Тодоров ,Герасим Малинов, Герасим Ташев, Димитър Тодоров, Димитър Руйков, Димитър Серафимов , Иван Туджаров, Илия Казаков, Петър Пендурков, Емануил Терзнейки, Евтим Митов, Ефрем Серафимов, Серафим Смилков, Христо Туджаров и Христо Марков.

Като млад войник в Битоля Македония загива Георги Казаков, а Кирил Божинов, Иван Китанов и Христо Туджаров загиват в боевете с Титовите партизани, като за някои от тях не са получени дори смъртни актове.

След приключване на войната 1945 г. останалите живи участници в нея се завръщат и отново започват да се трудят за изкарване прехраната на семействата си. Но Уви! Само след една година в района на селото се появява и търси убежище дотогавашния военен прокурор полковник Гологанов, който се е обявил против новата власт. За съжаление същия става причина за ареста на 15 млади мъже от района, в т.ч. на 5 човека от нашето село: Вангел Милушев, Герасим Малинов, Иван Туджаров, Иван Вакадинов и Серафим Навяков. Същите без доказана вина по донесения на обявили се псевдокомунисти-доносници са осъдени на по 5 г. затвор, който излежават в затворите

в Сливен , Шумен ,Перник, Богданов дол и др. След излизане от затвора 51 -52 г. в резултат на преживяните инквизиции и изтезания всички се разболяват и не след дълго умират. Без съд и присъда в ареста на МВР гр. Св.Врач /сегашен Сандански/ е убит Костадин Лазаров също наш съселанин.

След промените със Закона за политическа и гражданска реабилитация на репресираните от Комунистическия режим всички те са реабилитирани, но за съжаление никой от тях не дочака жив тази реабилитация.

Живота в селото продължава. Започва изграждането на социализма. Под формата задължителни държавни доставки се налага данък върху земята, който е в натура: мляко, вълна, зърно и др. Доставките са определени не на брой животни, а на декар земя. Семействата бяха принудени да лишават децата си от мляко и дрехи, но задължително да отчетат определените им държавни доставки. Принудени бяхме на километри да носим на гръб в глинени кюпчета по 5-6 л: мляко от кошарите до мандрата на Студената вода. В този период започва изселване от селото като много семейства се изселват в Северна България в градовете Исперих и Разград, а други слизат в гр. Сандански, Петрич, Благоевград, с. Микрево и др., а няколко семейства емигрират в тогавашна Югославия и от там в Австралия, Швеция и др. страни.

През 1957г. светва първата електрическа крушка и селото се електрифицира.

1958 г. в селото се извършва колективизацията, като се образува ТКЗС „Здраве", което изкара самостоятелно само една година и през 1959 г. преминава към обединено ТКЗС "Илинден" с. Цапарево. В селото се създават две растениевъдни и една животновъдна бригади. Основни култури са ръж, ечемик, картофи и тютюн, а в животновъдството: овцевъдство и свинеферма.

ТКЗС-то просъществува 10 год. и с Министерско постановление 1968 г. е преобразувано в Държавно Горско Земеделско Стопанство с Център с. Цапарево, но с основна дейност отново селско стопанство. Нашите родители и съселани отново послушни и трудолюбиви печелят много първи места в съревнованията в производството и много от тях не излизали до тогава дори от селото са награждавани с екскурзии не само в страната, а и в Съветския съюз, ГДР, Унгария и др. страни.

В селото се открива здравна служба с родилен дом обслужван от медицински фелдшер, медицинска сестра, акушерка и санитарка. Открита беше и пощенска станция, търговски дом с два магазина и пивница към РПК.

Към читалището се създаваха самодейни колективи от учители, гимназисти и др. младежи, които редовно за новогодишните и др. празници изнасяха концертни, театрални и др. просветни представления. Младежите с доброволен труд изградихме Младежки клуб с библиотека, в който закипя културен младежки живот: провеждаха се събрания, вечеринки, младежки забави и др. мероприятия.

Макар и не голямо село и въпреки мизерията и беднотията; в която са живели нашите деди и родители от тук са излезли десетки: учители, инженери, геолози, агрономи, зоотехници,

ветеринари, юристи, икономисти, военни, медицински и др. специалисти. От селото са излезли и 5 православни свещеника, един от които вече не е между живите.

Скъпи съселяни, искам от името на: Организационният комитет, от името на Черковното настоятелство и от името на всички Вас да благодарим на екипа на община Струмани в лицето на кмета на общината г-н Емил Илиев за проявеното разбиране и оказаната ни организационна и финансова помощ за провеждането на това мило тържество. Да благодаря на членовете на Организационния комитет, които освен даренията, не пожалиха личното си време и положили много труд за провеждането на Юбилея. Да благодарим на всички Дарители, които се отзоваха и станаха съпричастни с нас за провеждане на мероприятиято.

Приканвам всички съселяни и всички имащи една или друга връзка със селото това да бъде като начало и да се включим, кой както може да съдейства на Общинското ръководство за изпълнение на техният приоритет в програмата им, а именно: Възраждане на традициите и живота на селата от Малешевията.

Искам да съобщя на всички присъстващи, че е организиран и приготвен курбан по случай 100 год. юбилей на храма , който е безплатен за всички и ще започне след половин час на обща трапеза при черквата. От 19.00 ч ще бъде изнесен празничен концерт с участието на ансамбъл "Малашевци" при читалище с.Микрево, след него тържеството продължава с оркестър с певица и шоу-заря.

Приятно изкарване на всички.

31 05 2014 г.

с . Раздол

Георги Туджаров